

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 12.

Ljubljana, 16. rožnika 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. I. K. — Trb.: Na katerih berilih II. in III. čitanke bi se dalo iz zdravjeslovja (higijene) poučevati in v katerem obsegu? — Iz deželnega zbora kranjskega. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Lístek. — Vprašanja in odgovori. — Naši dopisi: Iz Kranja. — Iz Ljubljane. — Iz Mengša. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Na katerih berilih II. in III. čitanke bi se dalo iz zdravjeslovja (higijene) poučevati in v katerem obsegu?

(Nadaljevanje.)

Berilni spis 153.: Bučele.

1. Vsebina: Opis in korist bučel.
2. Obseg pouka: Bučele morejo po svojem strupenem piku človeku nevarne biti. Otroci naj ne hodijo preblizu panjev, ker se bučele lahko razdražijo in človeka trumoma napadejo. Večkrat se je že pripetilo, da so ljudje prišli vsled pikov razdraženih bučel ob življenje. Nasprotno ima strd, katero napravijo bučele, zdravilno moč, posebno pri boleznih v grlu.

Berilni spis 156.: Črvi.

1. Vsebina: Najvažnejši črvi se opisujejo.

2. Obseg pouka: Črvi zajedavci, kot trakulja, lásica in otročja glista so veliki sovražniki človeškega zdravja. Trakulja in lásica živita v prvi dobi svojega življenja v truplu nekaterih domačih živalij, kot prešičev, maček ali psov ter se prese-

lita pozneje vsled raznih okolnosti, posebno vsled uživanja svinjskega mesa v človeško meso. Tu se razširjajo lásice v drobu, mesu in kitah ter vzrokujejo velike bolečine, večkrat celó smrt, med tem ko trakulji prirašča ud za udom, tako da postane po več metrov dolga. Ako se tem neljubim gostom ne ustavi njihovo pogubno zajedanje, je življenje bolnikovo v veliki nevarnosti ali napravijo vsaj hude bolečine. Uživanje surove svinjine je časi nevarno, zato naj si jo vselej prej skuhamo, predno jo uživamo.

Glista nadleguje posebno otroke. Časi se jih toliko zaredi, da vzrokujejo mrzlico, bljevanje, celó smrt. Glisto zatiramo z marsikaterimi zdravili, največkrat z grenkimi ali kislimi pijačami. Sladkarije pospešujejo razmnoževanje škodljivih glist.

Nekega drugega črva, namreč pijavko, rabijo zdravniki zoper bolečine v zobeh, posebno pa zoper vročinsko bolezen. Polagajo jih namreč na čeljusti, vrat, prsi, hrbet ali katero koli drugo mesto na životu. Pijavke izsesajo tu preobilno nabrano kri in pripomorejo tako nehoté bolniku k zdravju.

Berilni spis 161.: Gozdno drevje.

1. Vseбина: Za obrt in kmetijstvo najvažnejša gozdna drevesa.

2. Obseg pouka: Gozdna drevesa čistijo zrak v solnčni svetlobi, ker srkajo z listjem ogljenčevo kislino ter oddajajo kislec. Tako poboljšujejo dihalni zrak in vzdržujejo enakotežje med kislecem in ogljenčevo kislino v zraku. Sicer velja to o vseh rastlinah, največ pa o drevji s košatimi vejami; zato in zaradi sence si nasajamo okoli hiše tudi tako drevje, ki ne rodi sadú, posebno v mestih, kjer je časi daleč do gozda. Zdravo je torej bivati blizu gozdov in drevesnih nasadov.

Gozdno drevje pa nam tudi pripomore do studencev i. s. takó, da nareja z odpadlim listjem črno prst, v kateri se nabira rosina in dežna mokrota. Nekaj te mokrote se sproti posuši, večinoma pa se steka po podzemeljskih razpokah v skalovji, iz kojega zopet priteka na dan. Kraju, kjer izvira voda, pravimo vir, vodo pa imenujemo studenec. Studenčnica je izmed vseh vodá našemu zdravju najbolj priležna pijača. Tako so gozdna drevesa pravi čuvaji človeškemu zdravju. Ne trebimo torej nepotrebno gozdov!

Berilni spis 164.: Gnoj.

1. Vseбина: Kaj je gnoj? Vrste in poraba gnoja.

2. Obseg pouka: Kakor je gnoj kmetijstvu potreben, tako škodljivo je njegovo hlapenje našemu zdravju, če leži preblizu stanovanja in ni pokrit. Takov gnoj spridi zrak in pospešuje nalezljive bolezni. Osobito naj se stranišča polivajo večkrat s karbolovo vodo, da se odpravi škodljivi smrad.

Berilni spis 167.: Vinska trta.

1. Vseбина: Opis vinske trte in poraba njenega plodú.

2. Obseg pouka: Vino je zdrava in krepčalna pijača za bolnike, stare ljudi in za tiste, ki si s težkim delom morajo kruh služiti, seveda, ako ga zmerno uživajo, nikakor pa ne za mladino, ki naj pije mleko in čisto studenčnico. Ako pa se jej podaje vino, naj ga pije malo, kajti v njem tiči vpijanljiva moč, katero otroci prej čutijo, nego odrasle osebe ter jim vzburja kri, tako da imajo vznemirjajoče sanje; razven tega pa tudi škoduje razvoju duševnih močij. Brezvestni krčmarji prodajajo popravljena ali celo narejena vina, katerih se je treba varovati kakor strupa. Prav dobro in zdravo je mešati vino z vodo, posebno s kisló vodo, kot so delali stari Špartanci pri svojih javnih obedih in delajo tudi zdaj še vsi zmerni ljudje.

Berilni spis 169.: Kava in slador.

1. Vseбина: Kje rasto in kako se goje kavovec, sladorjev trs in sladorjeva pesa; kako se pripravlja kava in slador.

2. Obseg pouka: V novejšem času se pije mnogo kave, kar je zdravju škodljivo, kajti kava ima snovi, ki dražijo živce in težijo spanje. Posebno otrokom jemlje kava zdravo barvo na licih in nima prav nobenih redilnih tvarin v sebi. Bolj zdrava pijača je kava iz prežganega ječmena, katero prodajajo pod imenom „Kneipova kava“ v prodajalnicah za mnogo manjši denar.

Slador je sicer pri mnogih jedéh in pijačah zelo potreben, škoduje pa, če ga kar samega jemo, zobem in redi pri otrocih gliste.

Berilni spis 170.: Kristavec.

1. Vseбина: Opis rastline, plodú in otrovnih lastnostij. Nekatero druge strupenice.

2. Obseg pouka: Rastline, ki imajo omotilne ali jedke strupe ali oboje ob enem, se imenujejo strupenice. Uživanje strupenic in njenih plodov zamore zdravju zelo škodovati ali celo smrt vzročiti. Oso-

bito se odlikujejo korenine, gomolje in plodovi nekaterih rastlin s svojimi otrovnimi svojstvi in zvbijo nevedne ljudi k uživanju. Mnogokrat so se že dali otroci premotiti strupene jagode, semena in korenine uživati ter so se spravili tako v največjo nevarnost za življenje. Časi zgrešijo tudi odrasli previdnost v razločevanju strupenih od nestrupenih rastlin, n. pr. kuharice gledé pravega in pasjega peteršilja ter pahnejo na ta način celo družino v bolezen.

Kristavčevo seme je podobno semenu črne kumne. Brezvestni prodajalci semen vedó to podobnost sebi na dobiček, drugim pa na škodo obračati. Dobro razločevati je otrokom volčje in črne črešnje, da jih ne zobljejo in ne obolé.

Da vé mladina dobro ločiti strupenice od drugih rastlin je velevažno. Pač imajo nekatere najhujše strupenice zopern duh in ostuden ukus, vender je tudi več takih, ki nimajo nobenih zunanjih znakov, marveč nas s svojo podobo vabijo k uživanju.

Natanko razločevanje strupenic pa móre pripomoči celó k zaslužku. V lekarnah se kupujejo nekatere strupenice, katere nabirajo in oddajajo večí ljudje.

Strupenice oslabé moč očíj. Otrovanemu se tresejo udje, se vrtil v glavi; sili ga spanje, šumi mu po ušesih, je truden in žejen, peče ga v goltu; trapi ga krč, otrpenje mu udje, blede, škriplje z zobmi in zgubi glas, dok da ne sledi popolni onemoglosti smrt. Z raznimi pripomočki o pravem času se je mogoče rešiti smrti, vender ostane delj časa slabost na telesu in umu. Take strupenice so: kristavec, volčja črešnja i. dr.

Jedke strupenice razvnamejo po uživanju želodec in čreva, da nastanejo pekoče bolečine, griža in bljevanje. Temu sledi žeja, trepetanje na životi, božjast, mrtvoudnost, nazadnje smrt, ako ni bilo pomoči. Take strupenice so: strupena zlatica, preobjeda, podleseki itd.

Ako se prikažejo po uživanju katere koli rastlinske hrane prej omenjena zna-

menja, je vselej misliti na otrovanje. V takih slučajih naj se takoj pošlje po zdravnika. Če ga ni, ali je predaleč, naj se dá bolniku mlačne z oljem mešane vode ali mleka, da začne bljevati. Zoper omotico naj pije bolnik veliko mlačne vode ali kamiličnega čaja s kisom mešanega, ali črne kave. Bolnikom naj se ne dovoli uleči se. Če jih premaguje spanec, naj se jim brizga mrzla voda in kis v obraz ter naj se vsakako odžene spanje. Omedlelim naj se vlije polna žlica kisa v usta, drgne naj se jim hrbet ali pa cel život z v kis pomočenimi cunjami. Strupenice so pa tudi zdravilne rastline. Smemo reči, da so človeku bolj koristne kot nevarne. Lekarničarji kuhajo namreč iz njih različne leke ter rabijo v ta namen posebno iztisnjeni sok, posušeno listje, zdrobljene korenine in semenje. Ne bilo bi prav strupenice zaničljivo prezirati, marveč zaslužijo, da jih tudi čislamo, kajti dajejo nam priliko občudovati modrost in mogočnost stvarnikovo.

Berilni spis 174.: Svinec.

1. Vsečina: Nahajanje svinca, njegova vporaba pri obrtu, škodljivo vplivanje na zdravje.

2. Obseg pouka: Svinčeni hlapi so zaradi otrovnosti zdravju zelo škodljivi. To čutijo na veliko kvar delavci v tovarnah za svinčeno belobo, svinčene barve, svinčen popir, svinčen sladkor itd. Meso okoli zôb dobi višnjevkast rob, zobje pa orjavé in očrné. Višnjeva barva se razširi pozneje čez cela usta, ki so osušena. Bolniku ne diši več jed, a toliko bolj ga muči žeja. V ustih ima nekakov oslajen ukus, sapa pa ima neprijeten duh. Otrpenje udov, hudo grizenje po trebuhu, slabo prebavljanje, hiranje itd. so žalostni učinki otrovanja po svincu. Ta bolezen se da odpraviti, a se zopet povrne, ako se pečanje s svincem nadaljuje.

Nevarno je piti vino s svinčnim sladkorjem popravljenem, tudi duhanu, ki je bil zavít v svinčen popir, ni upati. **I. K. — Trb.**

Iz deželnega zbora kranjskega.

Poslanec dr. Tavčar je obširno govoril. Tudi njemu proračun ne vzbuja veselja. Nedavno smo čuli, kako rastejo troški za deželne dobrodelne zavode, a danes se vzbuja nov večji strah, ko vidimo pred seboj dolge številke proračuna. In še ta se nam je lepši naslikal, nego je v istini. Treba iskati vzrokov, zakaj so troški za ljudske šole tako narasli in še naraščajo. V prvi vrsti je slaba administracija. Okrajni glavarji, večinoma tujci, v vsakem kotu pomnožujejo šole po nepotrebnem (?), ker se hočejo prikupiti navzgor. Šole se zidajo potratno (?), troški so mnogo preveliki. Po 6000, 7000 gld. stanejo šole, pa bi zadoščale po 3000 gld. To mora prenehati. Okrajni glavarji pospešujejo nemščino na ljudskih šolah, čeravno je to brezuspešno delo. Novi šolski zakon je postal za našo kronovino bolezen. Kar na jedenkrat so hoteli ves napredek raztresti po deželi, in tako smo se ga preobjedli. Izraža veselje, da se ni ustavilo zopet onih 600 gld. za neobligatni pouk, a čuje se, da hoče vlada po ovinkih to doseči in dajati podpore, kar pa bi bilo proti sklepu deželnega zbora. Na to govori obširno o oddaji nadučiteljske službe v Radovljici. Ta slučaj

je značilen za mizerijo naših šolskih razmer. Okrajni glavar sam je hodil prosit zanj. Učitelj je med tem prišel v disciplinarno preiskavo. Mislimo vender, da pri nas vlada deželni predsednik, ne pa okrajni glavarji.

Deželni predsednik baron Winkler zagovarja postopanje okrajnih glavarjev. So napake, a večina očitanj je neopravičena. Obžaluje, da se je tu govorilo o podrobnostih disciplinarne preiskave. To bi moralo ostati tajno na tem mestu. Predno kdo ni obsojen, ne smemo ga zavreči. Deželno šolsko oblastvo bode nepristransko storilo svojo dolžnost. Za nagrade se je ustavilo 500 gld., in sicer onim učiteljem, ki poučujejo nadnormalno število ur.

Poslanec baron Schwegel tudi izraža strah zastran troškov. Pravi, da je prijatelj šole brez ozira na narodnost. Graja pa, da se je v zboru govorilo o slučaju, ki ne spada v javnost.

Poslanec Hribar graja postopanje šolskih oblastev. Dalje polemizira z baronom Schweglom, govori še o radovljiški afəri. Nemščina je v sedanjih razmerah potrebna za srednje šole, a nikakor ne za priprostega kmetiškega dečka.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Janez Vesel (Vesnín) r. 16. avg. 1840 v Mengišu, zvršil v Ljubljani gimnazijo l. 1860, bogoslovje 1865, služil za kapelana in šolskega voditelja v Postojini do l. 1868, bil potem kapelana v Poljanah nad Loko, pri sv. Trojici na Dolenjskem, v Starem Trgu na Notranjskem, od l. 1875

župnik pri sv. Duhu (Trn, Grossdorn) in je od l. 1886 dekan v Trnovem (Dornegg).

V slovénkem pisménstvu se je javno prikazal v Janežičevem Glasniku l. 1861: Zora in Ljubín (Pes. zložil J. Vesnín) in v pripovésti „Povodnji mož“, ki jo je spisal v pojasnilo Prešernovi: „Od nekđaj lepé

so Ljubljanke slovele, — Al lepše od Zalke bilo ni nobene“ itd. — V *Novicah* l. 1861 pa je popisal „Ložki potok“, ter priobčil „Narodne pesmi iz okolice Ložkega potoka“ (str. 120). V *Glasniku* l. 1862 se nahaja (str. 3—109) „Bojmir“, povést iz 33. leta pred Kristusom, kjer se kaže, kako Metulum se Avgustu brani (Prešern) in kako je bil hrabri Metuljčanov rod svoboden do zadnjega diha (Koseski).

Glasnik l. 1863: Černogorska mati (Pes. str. 65—67). Detetom (str. 316). Iz ruskega A. S. Homjakova poslovenil J. Vesnin. — L. 1864: Pred spanjem (Iz rusk. Homjakova str. 46). Demon (M. Lermontova. Odlomek iz II. dela št. X). — *Izmael-Bej*. Vzhodna povest. V ruščini zložil Mihael Lermontov. Poslovenil Janez Vesnin: Na svetlo dalo vredništvo Slov. Glasnika (v *Cvetju* III. 3). V *Celovcu* 1864. 16. str. 88. Natis. J. Blaznik. Krasno vezan izvod je konec l. 1864 hvaležni učenec Jan. Vesel poklonil meni, češ: „Svojemu prvemu učitelju slovenščine“. —

Danica l. 1865: „Aleluja“ (Poslov. Jan. Vesel: Aleluja poje nebeški raj, — Aleluja! zemlja zapoje naj; — Aleluja! pojte veseli čas, — Otroci! pojte vedno na ves glas itd. str. 97). — *Glasnik*: Kavkaz. Po A. Puškinu. — L. 1866 *Glasnik*: Smrt. Po M. Lermontovu (cf. Zora 1873). — „Poezija v ljudskih šolah“ — to je v letnem poročilu c. k. glavne šole v Postojni l. 1866 naslov sestavku, v čegar prvem delu ravnatelj Janez Vesel razlaga moč, ki jo ima poezija do človeškega srca, v drugem pa odgovarja vprašanju: ali smé ljudska šola poslužiti se poezije? ter priporoča, da bi se na-njo bolj ozirala prihodnja berila, kakor se ta, ki so zdaj v rabi; svetuje, kake pesmi naj bi se jemale, . . kako naj jih mladina tudi popeva, kako naj se véde učitelj, češ, najbolja knjiga ne koristi nič, če je učenik ne zna rabiti, če ni tudi pri njem to prijetno soglasje med glavo in srcem, med umom in čutjem itd. (Novic. str. 263—4). — „Zemljepisje v ljudski šoli“ pa

je spisal v poročilu postojnske šole l. 1867, kar so hvalno ponatisnile Novice (str. 371—2). V tem sestavku kaže, zakaj je sedaj potreben nauk zemljepisja in kako naj se razlaga z večo natančnostjo in v veči obširnosti, da se v mladini zbudí prava ljubezen do domovine, do domače dežele, do domačega jezika, da po mladini tudi narod slovenski dobí malo več spoštovanja do samega sebe, malo narodnega ponosa; potem le je mogoče večje blagostanje, viša omika, sploh boljša prihodnost itd.

Olikani Slovenec. Spisal Ivan Vesel. Izdala in založila Matica Slovenska. V Ljubljani 1868. 8. 132. Nat. J. Blaznik. — To je knjiga, katero sem jaz nasvetoval i Matici i pisatelju, in s katero se je vstreglo rojakom tako, da je sedaj popolnoma pošla in se pogosto spet po njej poprašuje. — V lični besedi se v štirih poglavjih učí, kako se I. vedimo proti Bogu, II. sami seboj, III. do drugih ljudi in IV. do neumne živine. — „Naj potuje tedaj *Olikani Slovenec* po slovenskem svetu, pravi pisatelj o sklepu, naj širi pravo vnanjo oliko, ter naj bode tudi lepo zrcalo notranje omike. Pisatelj si je prizadeval ob kratkem razložiti različne razmere človekovega življenja, zato si je preskrbel mnogoterih spisov, ki so mu pravo pot kazali; vzlasti pa je nahajal lepe misli v knjigi: „Ueber den Umgang mit Menschen“ von Adolph Freiherrn Knigge; kar se pa tiče ličnih šeg današnjega sveta, posnel je marsikaj iz knjige: „Der Mann von Welt“ von J. G. Wenzel. Se vé, vse je sestavljeno po razmerah naše domačije in po pravilih krščanske vere. Menim, da marsikako zdravo zrnje se nahaja v teh listih; marsikomu bo knjiga v dvomljivih slučajih prav svetovala, in marsikake napake v družbenem življenji se bode laže ogibal mladi, še neizkušeni človek. Naj bode tedaj dobrovoljno sprejeto pričujoče delo; pisatelju bode največe veselje, če bode mladenču ali morebiti tudi starejemu možu pripomoglo hladnokrvno paziti tudi na dozdej prezirane rečí, da si tako z malo

pazljivostjo pridobi čast, spoštovanje, ljubezen (str. 132)“. — Novice so vesele omenjeno knjigo posebej priporočile l. 1868 str. 280—282: „Odprto pisemce našemu slovenskemu narodu o Olikanem Slovencu“. — Cvetnik Janežičev: Adamova smrt (G. Herder).

Letopis Matice Slovenske l. 1870 kaže str. 163—201: Severni cveti. Poslovenil Ivan Vesel. Obrekovalcem Ruske. Prerok. Morju. Gvadalkvivar. Gruzinska pesem. Elegija (Puškin). Terekovi darovi. Mrličeva ljubezen. Želja (Lermontov). Tesnoba (Knez Vjazemski). Valensko jezero. Fantazmagorija (Karolina Pavlova). Orel (A. S. Homjakov). Demon. Vzhodna povest, v ruščini zložil M. Lermontov. Poslovenil Ivan Vesel (str. 174—201).

Zora. Tečaj I. l. 1872 v Mariboru: Psalmi. Poslovenil Ivan Vesel. Ps. 22: Gospod je dobri moj pastir. 102: Veličaj moja duša Gospoda. 121: Radujem se, ko srce glas zasliši. 130: Gospod! srce se moje ni prevzelo. 136: Na vodah Babilonskih — Sedeli smo in jokali glasno. 93: Maščevanja grozni Bog, — Pridi, sem obraz obrni! itd. — Vredništvo spremlja prevod z opombo: „Davidovi psalmi nimajo samo dogmatične vrednosti, nego tudi pesniško, zato so je pesniki vseh izobraženih narodov v granesa (verze) vredili, tako pri Nemcih Herder in drugi, pri Jugoslovanih slavni Gundulić. Naj tukaj čestitim bralcem za poskušnjo ponudimo, kako blago se glase v slovenskem jeziku psalmi Davidovi izvrstno vredeni trdom vrlega slovenskega pisatelja gosp. kaplana Ivana Veselega (str. 194).

Zora. Tečaj II. l. 1873: Prevodi ruskih pesnikov. — „Čestiti g. Ivan Vesel že dolgo slavno znani slov. pisatelj iz Zore in Glasnika, v katerega je pisal izvrstne članke pod imenom: Vesnin, je prestavil več najlepših poezij najboljših ruskih pesnikov, in je blagovoljno „Zori“ poslal. Mi te poezije z veseljem razglasamo, ker ne delajo samo česti ruskim

klasikom, nego tudi spretnemu slov. predstavljavcu“, pravi uredništvo (str. 242). — So pa naslednji: 1. Krokarka. 2. Zimski večer. 3. Besi. 4. Črna megla (A. Puškin). 5. Molitev. 6. Soseba. 7. Kozaška zazibalka. 8. Smrt (cf. Glasnik 1866. M. Lermontov). 9. Prošnja. 10. Isola bella (A. S. Homjakov). V dvojnem oziru bodi pač na razgled:

Molitev.

Ne obdolžuj me, Vsemogočni,
Ne karaj, prosim, me nikar,
Zato, ker ljubim mrak polnočni,
Ker moti srce strasti čar.

Zato, ker redko v dušo hodi
Besed mi tvojih živi šum;
Zato, ker v temnih zmotah blodi
Od Tebe daleč še moj um.

Zato ker reka navdušenja
Na prsi moje tak bobni,
Zato, ker divja moč kipenja
Tak često mrači svit oči;

Zato, ker svet mi je pretesen —
Umeti Tebe sem se bal, —
In z grešnim glasom svojih pesen
Pa nisem Tebi čast dajal.

Ugasi pa ta čudni plamen,
Ki bode v meni vse sežgal,
In srce mi prestvari v plamen,
Da lepše bom pred Tabo stal.

Ohladi petja žejo grozno,
Ki tak mori me, stvarnik moj:
Takrat bom, da le ne prepozno,
Na tesni pot se vrnil Tvoj.

Drobtinice XX. Letnik 1887 v Ljubljani str. 205—209: Psalmi. Prevel Jan. Vesel. I. Vsi narodi naj slavé Gospoda! Ps. 95: Novo zapojte pesem Gospodu! — II. Bog zavetje v svetá viharjih. Ps. 45: Bog je zatočišče nam in moč. — III. Zahvala za dobrote kralju podeljene. Ps. 20: V moči se vladar raduje Tvoji. — IV. Hrepenenje po templji. Ps. 83: Preljubo je Tvoje stanišče. — V. Trpeči pravičnik je srednik za spreobrnjenje narodov. Ps. 21: Moj Bog, moj Bog! usliši vpitje! — VI. Tožba, ker je svetišče razdejano. Ps. 73: Kaj si, Bog zavrgel nas, — Svoji čedi groziš s pogubo? itd.

Mnogo se je bavil Vesel s sveto-pisemsko poezijo, s psalmi Davidovimi, ter skušal jih tudi Slovencem kazati v vezani besedi. Tu in tam je priobčil kate-tere za pokušinjo. Veliko let je prevdarjal in preiskoval njihov skrivnostni pomen, po izvorniku, po raznih prevodih, in po posvetovanju s pravimi pesniki pilil in spolnoval njihovo vnanjo obliko, prav po svetu starega klasika: Nonum prematur in annum! Prevod je srečno dovršen in tiska se na stroške pisateljve v Katoliški tiskarni pod naslovom: Psalmi. Preložil Ivan Vesel. V Ljubljani 1892. — Knjiga ta bode na korist duhovnikom, a tudi na radost vsem, katerim je v čisljih prava

vzvišena poezija. Na razgled bodi tukaj l psalma prestava z nadpisom:

Življenja dvojna pot.

Blagor móžu, ki ne hodi v svét brezbožni,

Na pregrešnem potu ne stoji,

In v grdilcev družbi ne sedi,

Komur draga božja je postava,

Ktero vsigdar premišljava.

On podoben je drevesu kraj potoka,

Komur list ne vene vedno mlad,

In rodeva v pravem času sad.

Srečno njemu delo vsepeje vsako,

Grešnikom pa ne enako.

Prahu so podobni, ki ga piš razveje;

Grešnik pred sodbó ne bo prestal,

Na pravičen zbor se ne pozval.

Pot pravično Bog pozná in vodi;

Pot krivična v pôraz blodi.

Listek.

Listi slovenskega pesimista.

XI.

Gospod urednik! Kakor ste Vi vedno s prostorom, tako sem jaz s časom v zadregi. Čas je zlato, tako pravijo suhoparni sinovi Albijona, mi učitelji si pa, če vestno uporabljamo zlati čas, n. pr. s kakšnim poukom za nagrado, zbiramo rinenjake. Saj smo baje za vsako postransko delo posebe plačani. Seveda bi tukaj radi prašali s Heinejem: «Fragt mich aber nur nicht wie?» Škoda da niso še zato nagrado ustanovili posebne lestvice ali škele, kakor za kolke.

No, s časoma se vse zgodi, saj se celo «konkretni status» vpelje — tako mi je pravil nek odličen gospod v Ljubljani prigodom Komenskega slavnosti — anno 1. post resur. carnis, t. j. kmalu po sodnjem dnevu.

Ker sem pa že omenil Ljubljane, ne morem si kaj, da ne bi spomnil neke male neskladnosti v poročilih o krasnem Komenskega večeru. Moj prijatelj Postojnski, ki pa tudi ni vedno v Postojini, se je pritoževal in celo — tako se pravi — brez glacé-rokavic nekaj na uho povedal gg. učiteljicam. Jaz, seveda sem tujec v Ljubljani, tega ne morem razsoditi, je li bilo mnogo gg. tovarišic navzočnih ali ne mnogo, a ženskih sem videl le veliko v dvorani in tako tudi poročevalci drugih listov. Od tod neskladnost.

Sicer je pa društvo oni večer pokazalo, da učiteljstvo res nekaj vzmore in marsikdo je moral priznati — celo jaz, pesimist — da se novodobni učitelji vendar precej razlikujemo od nekdanjih.

Učitelj slovenski stopa na dan! Težavno sicer, a stopa. To smo videli tudi oni dan, tam gori ob naši, toliko operani Savi,

«Tam, kjer Kranj na trdni skali
Sedež svoj star kaže zali»,

zbrali smo se zastopniki slovenskih učiteljskih društev, zbralo se je mnogo drugih tovarišev, tudi lepo število dičnih tovarišic. Kolika razlika med sprejemom lani v Trstu in letos v starodavnem Kranji! Ko bi bil letos Trst v Kranji, zapodili bi nas bili zborovat tja gori kam v Karavanke, a prišli smo «svoji k svojim», bivali smo svoji med svojimi. Človek prvi hip ni vedel skoro, kam bi se obrnil: ali bi se veselil med tovariši, katere ima priložnost videti le o zborovanji, ali bi opazoval krasno našo Gorenjsko, ali krenil na Preširnov grob, da pomoli za dušo pokojnega pesnika velikana.

Zares «Zveza» imponira vsestranski.

Veselja srce zadovoljno igra, ko gleda človek toliko množino vzgojiteljev slovenske mladine, kako se potezajo za napredek šolstva, za napredek lastnega stanú, njega ugled in blagostanje. To mora imponirati.

Vender kakor lani prišedši iz Trsta spomnil sem se i letos nirvane, kamor se izgublajo često naši sklepi, naši dobri nameni in ž njimi naše nade. Tam, kjer bi nas morali slišati, imajo zamašena ušesa, tam, kjer nas slišijo, videli bi raje, da bi nas ne; sami med sabo se res naudušujemo, a to je podobno valovju sredi oceana, ki se vznemiri, slednjic pa vender zopet potihne; vse se spet povrne v nirvano.

Ne samo v besedah, v dejanji bodimo možje.

Tako bi n. pr. jaz nasvetoval, — če bi me kdo slušal — da bi si vsakdo v spomin tristoletnice Komenskega naložil dosmrtno pokoro — hm! Gospod

urednik, že vidim, da Vam nekaj ni prav, a prosim, lepo prosim, potrpite, berite in počakajte z osodelnim svinčnikom, ki ima časi malo, malo manj veljave kot Vaš nenasitni koš. Ta pokora bi bila: bomo nasproti neučiteljem gledé na naše stanovske razmere vedno diskretni — molčimo! Smeti so povsod, ljudstvo pa rado sklepa nelegično: s pojedinca na vse. Kadar smo sami, tedaj le obdelujemo na dolgo in na široko, visoko in globoko, makar tudi na prof. dr. Zöllnerjevo «četrto dimenzijo» take žalostne stvari, a v pričo drugih molčimo.

Morda bode kdo zmrda val, češ: vender svojemu najboljšemu prijatelju, ki ima pa samo to napako, da ni učitelj, smel bi to in to slabost svojega druga razodeti. Ne, dragi moj, niti svojemu lastnemu bratu. Narod pravi v svoji prislovcici: kar ve jeden, ne ve še nobeden, kar vesta dva, vesta samá, kar vedó trije, vedó pa vsi ljudje.

Že v pričo nižjega ljudstva bi jaz prošil vsakega kolega, naj molčí o takih kočljivih rečeh in tudi v pričo iste narodne inteligencije moramo se držati o takih razgovorih rezervirano. S tem pokažemo, da nam je res za čast, za ugled svojega stanu.

Ako se ozremo na č. duhovščino, vidimo, da so v takih stvareh vsi samo jedna falanga in ta taktika uspeva izborno.

Torej vidite, gospod urednik, da moj nasvet ni tako grozen, kakor ste morda mislili. Zastran tega, da kdo zamolčí opravljalno besedo, ne bode mu še — koža počila.

Krivice na nas bodo drugi brez naše pomoči poiskali, kadar pa se nam pravica krati, tedaj kričimo, tako delajo tudi drugi stanovi in z večjim uspehom kot mi.

«Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.»

Vaš

pesimist.

Vprašanja in odgovori.

Tri in trideseto vprašanje. V jedni zadnjih števil *«Učiteljskega Tovariša»* sem čital, da bode v Mariboru učiteljski tečaj za meščanske šole. Kakšen namen ima ta tečaj? Kdo se ga sme udeležiti? Kateri so pogoji? (G. J. N.)

Odgovor. § 42. državnega šolskega zakona od 2. vel. travna 1883 določuje, da naj se v svrhu nadaljnega izobraževanja za učiteljski poklic, osobito iz predmetov meščanske šole, prirejajo posebni tečaji. Natančnejša določila izda naučni minister.

Namen takega tečaja je torej, da se ljudsko-šolski učitelji (učiteljice) pripravijo za pouk oziroma prekušnjo za meščanske šole. Udeležiti se ga sme vsak za ljudsko šolo usposobljen učitelj (učiteljica). Tečaj traja jedno šolsko leto. V izvršitev določil gori navedenega paragrafa je naučni minister z razpisom od dne 31. mal. srpana 1886 št. 6032 razglasil poseben «Statut der Bürgerschul-Lehrercurse». Ker ta razpis mnogim ni znan, priobčimo ga v jedni prihodnjih števil.

Naši dopisi

Iz Kranja. Letošnja okrajna učiteljska konferencija bode dne 27. mal. srpana t. l. v Škofji Loki. Poleg običajnih toček je na dnevnem redu:

1. Pokončna pisava. Za poročevalni odbor vseh kategorij šol poročá g. Iv. Pezdíč, učitelj v Kranji.
2. Učni red za ponavljalno šolo. Poročá g. Frančišek Luznar, učitelj na Primskovem.

Iz Ljubljane. Okrajna učiteljska konferencija učiteljstva slovenskih in slovensko-nemških ljudskih šol ljubljanskih bode dne 30. t. m. ob 8. uri dopoldne v mestni dvorani pod vodstvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. prof. Fr. Levca. Poleg običajnih toček je na dnevnem redu:

1. Domoznanstvo v ljudski šoli s posebnim ozirom na razumevanje zemljevidov. Predavanje g. c. kr. glavnega učitelja prof. Fr. Orožna.

2. Risanje v ljudski šoli. Predavanje g. mestnega učitelja A. Razingerja.

Istega dne popoldne je konferencija učiteljstva nemških ljudskih šol ljubljanskih pod vodstvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. prof. J. Wallnerja. Poleg običajnih toček je na dnevnem redu:

1. Der praktische Lehrgang im Zeichenunterrichte an 4- oder 5classigen Schulen mit praktischen Lehrproben. Poročata gdč. E. Witschl in g. J. Janovsky.
2. Welchen Gewinn kann uns die Einführung der Steilschrift bringen. Poročá g. I. Benda.

Iz Mengša. Okrajna učiteljska konferencija za kamniški okraj bode dne 27. malega srpana v Mengiši. Poleg običajnih toček je na dnevnem redu:

1. Kamniški okraj, obravnava g. F. Malenšek.
2. Kako naj se druží oblikoslovje z računstvom, poročá g. A. Kecelj.
3. Poročilo odbora za oceno na svetlo danih spisov za otroške knjižnice.

Društveni vestnik.

Četrta skupščina „Zveze slovenskih učiteljskih društev o binkoštih 1892“ v Kranju. Predvečer. Kakor smo že naznanili, zborovala je letos »Zveza« v starodavnem, gostoljubnem Kranju. Binkoštno soboto popoldne se je pripeljalo na sto učiteljev v Kranj, kjer jih je na kolodvoru pričakoval pripravljalni odbor, na čelu mu g. Jelenec, gospod dr. Romih, kot predsednik »Zveze« in še mnogo drugih učiteljev, kateri so prej dospeli v Kranj. Pozdravljanja starih prijateljev, kateri so se po dolgem zopet videli, in predstavljavanja med dosedaj še ne znanimi — ni bilo ne konca ne kraja. Ko je vendar to minilo, mahnilo smo jo čez savski most proti Kranju. Tu pa smo iznenadeni postali. Onstran mostu pričakoval nas je slavni mestni odbor z gospodom županom na čelu, slavna čitalnica in bralno društvo se svojo zastavo, ravnatako tudi požarna bramba s svojo, mnogo odličnih dam in družega ljudstva. Gospod župan K. Ša v n i k je pozdravil najprvo v lepem govoru z laskavimi besedami od vseh stranij mile Slovenije došlo učiteljstvo poudarjajoč važnost našega stanu, ter želeč, da bi nam čas, katerega bomo v Kranju preživeli, kolikor se da, prijetno minul. Na tem govoru in tako sijajnem vsprejemu se mu je zahvalil predsednik »Zveze« g. dr. Romih. Na to pozdravi nas v imeni čitalnice in bralnega društva ter v imeni požarne branbe g. notar Globočnik v ravno tako krasnem govoru, na katerega mu odgovori litijski nadučitelj gospod Ravnikar. Pri obeh govorih je bila naudušenost velikanska. Gromoviti »živijo« in »slava« doneli so iz grl vseh navzočnih. Zatem izroči gospica O m e r s a predsedniku g. dr. Romihu lep šopek cvetic, druge narodne gospice pa so obstopile učiteljstvo ter ga okinčale s šopki in cveticami. Žalibog, da se je med tem časom zgodila nesreča. Nekega strelca, kateri je že takoj pri našem dohodu na kolodvor pozdravljaj nas s strelom, osmodil je smodnik, kateri se mu je po neprevidnosti užgal.

V lepem redu smo se potein pomikali v mesto, katero je bilo popolnoma praznično. Raz vsake hiše je viselo po več dolgih zastav, iz oken pa so vihrale manjše. Idoč mimo neke hiše vsulo se je raz balkon polno krasnih šopkov na učiteljstvo. Pobirali in lovili smo jih z veseljem, saj so nam bili znak simpatije, katero goje prebivalci Kranja za učiteljstvo. Kranj se je pokazal v svoji znani gostoljubnosti, storil je vse, da je kar le sijajnejše sprejel slovensko učiteljstvo. V zahvalo bodi mu naša neminljiva hvaležnost, v zahvalo naj bodi mu zavest, da je napravil nam vesele ure, kakoršnih imamo le malo, da je povzdignil v nas trdno voljo vstrajati pri težavnem delu, natezati še bolj svoje moči v prid naroda ljubljenege. Priznanje našemu delovanju, katero je nam Kranj skazal s tako sijajnim vsprejemom, je najboljše plačilo za naš trud — bilo je sladka kapljica v grenki

kupi našega življenja. Dospelši v čitalnico, odkazala so se delegatom in drugim vdeležencem stanovanja. Teh je bilo na izber — čez dve sto — preskrbljenih.

Ko smo se malo ocedili in opočili, pričela se je takoj seja upravnega odbora, nato pa pevska vaja za koncert, kateri se je pričel ob 8. uri zvečer. Ta se izvršil povsem dobro, le dež je toliko nagajal, da ni bilo moč na prostem sedeti, radi česar se koncerta ni udeležilo toliko občinstva, kakor bi se ga sigurno bilo o lepem vremeni. Na vsprejdu koncerta bili sta samo dve pesmi. Popolnoma prav, ker bi ne bilo moč se jih več naučiti v tako kratkem času, kakor je bil za pevsko vajo odločen. Bolje malo pa dobro, kakor veliko pa slabo. Pesmi »Zvezna« (unisono) in pa »Ob rojstveni tristoletnici J. A. Komenskega« (možki zbor) sta se peli prav dobro; slednja se je morala celo ponoviti. Razven petja so bili na vsprejdu še slavnostni govor in pa dve deklamaciji.

Slavnostni govor je govoril g. nadučitelj Fr. P r a p r o t n i k. V izbornem, krasno sestavljenem govoru, je z gladko besedo slavil slavnega dušnega velikana J. A. Komenskega, ne popisujoč njegovega delovanja, pač pa poudarjajoč njegove dobre lastnosti, njegovo vstrajnost, njegov značaj. Želeli bi, da bi se govor v jednem naših šolskih listov natisnil. Deklamaciji — kakor omenjeno — imeli smo dve. Gospica A n a O s o n a — primorska učiteljica — deklamirala je S. Gregorčiča: »Vrlemu možu«. Kako je deklamirala, povedalo ji je gromovito ploskanje, katero se je začelo, ko je ona nehala. Gospica ima jako simpatično zunanost, simpatičen glas; kar je pa njeno deklamiranje storilo tako uplívno na poslušalce, bilo je to, da je ona v srecu občutila, kar je govorila. To se je brao na njenem obrazu, to se je spoznalo na milobi in vibriranju njenega glasu pri gotovih stihih in stavkih. Osobito konec tega pesniškega umotvora je deklamirala z umetniško popolnostjo. Taka deklamacija mora presuniti vsako srce in zato gromovita pohvala, ko je nehala. Gospica naj nas še večkrat razveseli s kako deklamacijo o takih prilikah. Dobro je tudi deklamirala gospa I h a n - O m a n »Tri noči«. Dasi ni imela tako hvaležne teme, vendar je žela obilo pohvale.

O drugih točkah vsprejda, katere je izvajala vojaška godba, mi ni treba govoriti. Da so bile vse prav dobre, razume se samo ob sebi.

Po končanem vsprejdu, podala se je godba v zgornje prostore kranjske čitalnice, kjer se je nekoliko časa plesalo, potem pa smo se podali k počitku, da smo si nabrali novih močij za drugi dan.

Kranj. (O zborovanji učiteljskega društva dne 5. vel. travna t. l.) (Dalje.) V otvorilnem nagovoru pozdravi g. predsednik L. J e l e n e c vse navzočnike najprisrčneje, osobito g. M. Kosa, ka-

teri je prišel iz družega okraja izvrševati svojo dolžnost ter se ni ustrašil ne grdega vremena, ne dolžega pota. Čast, komur čast! — Nadalje se spominjam umrlega člana g. A. Rozmana, učitelja v Žabnici, kateri je dne 6. svečana mirno v Gospodu zaspal. Blag mu spomin. — Stalni odbor deželne učiteljske konferencije vložil je v imeni vsega kranjskega učiteljstva prošnjo za povišanje plač. Znana je osoda te peticije. Deželni očetje so imeli le neopravičeno grajo za nas. Celo neolikani smo, ker se potegujemo za svoje pravice. — Letos je prevzelo naše društvo važno nalogo. Po sklepu upravnega odbora »Zveze slovenskih učiteljskih društev« bo ista imela letos svoje glavno zborovanje o binkošnih v Kranji. Nalog našemu društvu je, da za zborovanje vse pripravi in stori bivanje našim kolegijam in kolegom kar mogoče najprijetnejše. — Omenja tudi tristoletnice J. A. Komenskega, učitelja vseh narodov, z željo, da bi tudi naše društvo kaj storilo v spomin tega prvega pedagoga sveta.

Gospod tajnik prebere zapisnik zadnjega glavnega zborovanja, ki se potrdi.

Za delegate k glavnemu zborovanju »Zveze« se volijo gospica K. Golf in gg.: M. Debelak, L. Jelenc, A. Likožar, Fr. Luznar in J. Traven.

Svojo nalogo »o metodiki zgodovinskega pouka« rešil je g. poročevalec L. Jelenc odlično. Predavanje je bilo gledé oblike kakor vsebine hvalevredno. Poročevalec je dokazoval, kako vpliva na učenca zgodovinski pouk v formalnem in materijalnem oziru. V formalnem bistri razum, blaži srce in krepi voljo, v materijalnem nas pa uči ljubiti svojo domovino, kar je za praktično življenje eminentne važnosti, osobito v sedanjih časih, ko hidra anarhizma in socijalizma predtí uničiti vse stebre društvenega življenja.

Gospod poročevalec se je počastil za trud z obilnim odobravanjem in posebno zahvalo g. Režeka.

Sklepalo se je tudi o napravi nagrobnega spomenika pokojnemu tovarišu A. Rozmanu, vender se je vsa stvar odgodila do konferencije, ko bo toliko zrela, da bode mogel odbor staviti konkretne predloge.

Nadalje se sklene na predlog g. Jelenca poslati češkemu društvu, katero nabira radovoljne doneske za spomenik Komenskega v Brodi 5 gld.

V pomožni odsek, katerega skrb bode za časa »Zvezinega« zborovanja vse potrebno pripraviti, da se bo zamoglo dostojno vršiti, voljeni so razven odbora gđc. M. Rooss in gg. B. Krenner, E. Lachainer in I. Pezdič.

Po zborovanji smo se podali k skupnemu obedu v gostilno g. P. Mayerja ml. Gospod Režek je pri tej priložnosti nabral precejšnjo vsoto za družbo sv. Cirila in Metoda, katera se vložil za toliko časa v hranilnico, da se nabere s prostovoljnimi doneski 100 gld. in s tem postane naše društvo pokrovitelj te družbe.

—r.

Iz Trnovega. Vabilo k občnemu zboru učiteljskega društva za postojinski šolski okraj, dne 7. mal. srpana t. l. ob 9. uri predpoludne v Šent-Petru v prostorih g. Korošca.

Vspored:

1. Predsednikov nagovor.
2. O šolski higijeni. (Predava g. dr. Kolzmuth.)
3. Tajnikovo poročilo.
4. Blagajnikovo poročilo.
5. Volitev novega odbora.
6. Posamezni nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Zahvala. Minoli so prekrasni dnevi, katere je preživelo slovensko učiteljstvo v gostoljubnem Kranji. Dasi nam nebo ni bilo premilostno, tekmovalo je slavno meščanstvo, na čelu mu blagorodni gospod župan Karol Šavnik in narodna društva, na čelu jim e. kr. notar g. Viktor Globočnik, prirediti nam bivanje v Kranji prijetno, da preprijetno. Vsak udeleženec bode se še v poznih letih spominjal veličastnega vsprejema, katerega nam je priredilo meščanstvo Kranjsko in posebno nam bode ostalo v prijetnem spominu, kako nas je okrasilo še šopki rodoljubno ženstvo mesta Kranjskega; radostno se bodedo spominjali vse te ljubavi in pozornosti, katero je vživalo slovensko učiteljstvo v Kranji. Podpisani direktorij šteje si v prijetno dolžnost, izreči za vse to svojo najiskrenejšo zahvalo, to pa: slavnemu meščanstvu starodavnega mesta Kranja, na čelu mu preblagorodnemu gospodu županu K. Šavniku, vsem narodnim društvom, to je slavni čitalnici, slavnemu bralnemu društvu in slavni požarni brambi, na čelu jim preblagorodnemu gospodu e. kr. notarju Vikt. Globočniku, ter posebej še rodoljubnemu ženstvu mesta Kranjskega. Zahvaliti se pa moramo tudi slavnostnemu odboru, na čelu mu gospodu nadučitelju L. Jelencu za njegov trud in tudi gostilničarju gospodu Pet. Majerju za njegove priprave.

Direktorij »Zveze slov. učit. društev«.

Vestnik.

Koper. K preskušnji učne usposobljenosti za ljudske in meščanske šole se je oglasilo v tem terminu 26 učiteljic in učiteljc in se je preskušnja predsedništvom preč. g. vodja izpraševalne komisije Iv. Revelantija med časom od 16. do 25. velikega

travnja vršila. Oglasili so se za meščanske šole gospod Mate Šepić, učitelj na obrtni šoli v Kastvi s hrvatskim poučnim jezikom in gospodičine učiteljice iz Trsta: Gentilomo Ana, Marina Klotilda, Masutti Antonijeta z italijanskim poučnim jezikom pa gđc.

Bonin I. iz Trsta, De Fiori Angelika iz Cervignana, Forchiassin Tereza iz Mosse, Pincherle Ema iz Reke in g. J. Dukić iz Kastve. Za slovenske ljudske šole: gospodičini Lozej Ivana, Jurman Emilija, prva iz Tomaja in slednja iz Šturije; potem g. Fonda Francišek iz Škednja, Stergar Francišek iz Banjšice, Tomažič Andrej iz Levpe in Vitori Jožef iz Opatjega Sela. Za hrvatske ljudske šole: Miran Julij iz Voloske, Iskra Anton iz Veprina, Martinčić Janko iz Šumbreka, Car Viktor iz Lipe in Zidarić Vinko iz Kringe; med temi g. Car tudi z italijanskim poučnim jezikom. K posebni preskušnji iz nemščine kakor predmet na nemških šolah so se oglasile gospodičine učiteljice iz Trsta: Corner Margerita, Arnerrytch Klotilda, Metlicowitz Roza in Sreboth Angelika ter za francoščino gđc. Budinich Beatrika iz Trsta. Izid preskušnji bil je ugoden. Za meščanske šole bili so vsi usposobljeni. Za ljudske šole so dobili spričevalo usposobljenosti vsi in mimo tega g. Car z odliko.

Spričevalo za pouk nemščine kakor predmet so dobili: Gentilomo, Marina, Masutti, Arnerrytch Adela in Klotilda, Corner, Metlicowitz, Sreboth, Pincherle in Car; za francoščino: Budinich in za italijanščino kakor predmet: Lozej, Fonda, Vitori, Martinčić.

Vabilo na XXVII. redni veliki zbor „Matiče Slovenske“ v sredo, dne 22. rožnika ob 1/25 uri popoldne v mestni dvorani. Vrsta razpravam: 1. Predsednikovogovor. 2. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dobi od 1. januarja do 31. decembra 1891. leta.*) 3. Volitev treh računskih presojevalcev. (§ 9. dr. pravil.) 4. Proračun za leto 1893. 5. Letno poročilo tajnikovo o odborovem delovanju v dobi od 1. junija 1891. do 31. maja 1892. leta. 6. Dopolnilna volitev društvenih odbornikov. — Po § 12. društvenih pravil imajo letos izstopiti iz odbora gg.: Bartel Anton, dr. Jarc Anton, Majciger Ivan, Pleteršnik Maks, Seneković Andrej, dr. Sket Jakob, Šuklje Franc, Vilhar Ivan, Zupančič Vilibald in dr. Zupaneč Jernej. Popolniti je vrh tega še ono mesto, ki je ostalo lani po odpovedi g. kanonika Flisa Ivana nepopolnjeno. V odboru pa še ostanejo gg.: Dr. Detela Franc, dr. Dolence Hinko, Grasselli Peter, dr. Gregorič Anton, Gregorič Simon, Hubad Franc, Kersnik Janko, Koblar Anton, Kržič Anton, dr. Lamp Franc, dr. Lesar Josip, Levce Franc, Marn Josip, Navratil Ivan, dr. Požar Lovro, Praprotnik Andrej, Rutar Simon, dr. Serneck Josip, dr. Staré Josip, Stegnar Feliks, Svetec Luka, Šubić Ivan, Šuman Josip, dr. Šust Ivan, dr. Tavčar Ivan, Tomšič Ivan, Vavru Ivan, Wiesthaler Franc in Zupančič Anton. Vsaj 16 odbornikov mora po § 12. društvenih pravil navadno bivati v Ljubljani. Izstopivši smejo biti zopet voljeni. Pri volitvi odbornikov in pri volitvi treh računskih presojevalcev (3. točka dnevnega reda) se vtevajo tudi volilni listki tacih društvenikov, ki sicer niso mogli priti sami k zborovanju, ki so pa vendar volilne listke poslali odboru z lastoročnim podpisom tako, da ni suna zaradi kake prevare. — 7. Posamezni nasveti in predlogi.***) V Ljubljani, dne 28. vel. travna 1892. Predsednik: Josip Marn. Blagajnik: Dr. Josip Staré.

*) Računski zaključki so gg. društvenikom v društveni pisarni na ogled in jim bodo pri velikem zboru tiskani na razpolaganje.

**) Kdor želi v zmislu § 4. lit. a) društvenih pravil staviti kak nasvete, mora ga po § 2. lit. a) opravilnega reda predložiti odboru in storiti to vsaj do 18. rožnika 1892. leta, ako hoče, da pride v velikem zboru na razgovor.

Program za kateketski sastanak, koji će se držati 24. i 25. kolovoza 1892. u jednoj dvorani nadbiskupskoga sjemeništa u Zagrebu: I. Dne 24. kolovoza t. g. točno u 4 sata poslije podne biti će privatni predhodni dogovor, u kom će se razpravljati o samom sastanku i o izboru častništva. II. Dne 25. kolovoza t. g. počima javni sastanak točno u 8 sati u jutro sa svetom misom i sazivom «Duha svetoga» u sjemenišnoj kapelici. III. Poslije svete mise: a) Pozdrav predsjednika odbora. b) Izbor predsjednika, podpredsjednika i dvaju tajnika. c) Izbor odbora, koji će do dođućega sastanka biti kao centrala, na koju će se svi obračati u školskim pitanjima. d) Izbor odbora, koji će prirediti pravila za permanentno društvo. IV. Razprava prve teme: «Kako bi se svećenstvo naše, što temeljitije upoznalo sa današnjim školstvom i zavj se što življe zanimalo?» Izvjestitelj: Dr. Josip Horvat, profesor i kateketa kr. realke u Osijeku. V. Razprava druge teme: «Kojim bi se načinom mogao pedagojskomu listu — koji zastupa katoličko školstvo — najuspješnije i materijalno i moralno osigurati obstanak, te ga u što daljnje krugove našega svećenstva i učiteljstva razširiti?» Izvjestitelj: Stjepan Korenić, kateketa grad. više djevojačke škole u Zagrebu. VI. Posebni predlozi imaju se gotovi donieti u predhodni dogovorni sastanak.

Banka «Slavija» je imela dne 15. t. m. svoj obćni zbor. Iz letnega poročila, katero nam je priposlalo generalno ravnateljstvo tega uzorno slovanškoga zavoda, posnemamo, da je dne 31. grudnia 1891 banka «Slavija» štela 228.472 članov, ki so imeli pri njej zavarovanega kapitala 227.260.237 gld. 64 kr. Zavarovalne premije uplačalo se jej je 1.755.603 gld. 46 kr.; izplačala pa je svojim zavarovancem za škode in deleže vzajemno podedovanjskih društev 1.571.628 goldinarjev 68 kr. Same obresti, katere je banka prejela od plodonosne naložitve svojih fondov, znašale so 235.882 gld. 87 kr. in so se porabile za zopetno pomnožitev fondov, ki kljubu ogromnim izplačilom vlnskega leta iznašajo 5.479.788 gld. 90 kr. Kako zelo skrbi banka «Slavija» za varnost svojih članov razvidno je iz tega, da znaša nje rezervni fond za požarna zavarovanja 69 1/2% vseh letnih premij, dasi ministerski razpis že 33% letnih premij proglašja za zadostno rezervovanje. Tudi za svoje uradnike skrbi banka «Slavija» prav uzorno, kajti njihov pokojninski fond, ki je nastal večinoma iz prebitkov uprave, iznaša že 209.742 gld. 79 kr., in je le malo privatnih zavodov, katerih uradništvo bi bilo za starost svojo le približno jednako dobro preskrbljeno. — Ako končno omenimo še, da je banka «Slavija» v 23 letih svojega obstanka plačala za škode 20.012.991 gld. 82 kr., bode nam gotovo priznal vsakdo, da so to številke, katere pričajo o uzornem vodstvu zavoda in pa o priljubljenosti njegovi povsod, koderkoli posluje. — Poučno je pa tudi, kaj premore poštenje, vstrajnost in dobra uprava, kajti iz primerjevalnega izkaza o uspehah zavarovalnic v letu 1890. prepričali smo se, da banka «Slavija», ki je bila — kakor znano — l. 1869. ustanovljena z neznatno vsotico 3000 gld., zavzema danes po velikosti svojih fondov drugo mesto med 33 avstro-ogerskimi vzajemnimi zavarovalnicami. — Tak zavod zasluži vsekakor vse zaupanje in zato naj bi Slovenci zatekali se mnogoštevilno pod okrilje njegovo ter dali slovo tujim zavarovalnicam, ki našim narodnim težnjam niso nikdar prijazne bile. Tudi glede zavarovalstva ravna naj se vsak Slovenec po geslu: «Svoji k svojim!»

Šolska delarna v Krškem prav dobro napreduje pod vodstvom učitelja g. Flor. Rozmana. Razven navadnih metodiško sestavljenih izdelkov so naredili učenci tukajšnje meščanske in ljudske šole mnogo tičjih hiše (gnezdice) in raznih učil. Posebno meščanski učenci so po načrtu učitelja g. J. Bezljaja izdelali raznovrstne lesene like za geometriško oblikoslovje ter modele za projekcijsko in perspektivno risanje. — G. F. Rozman poučuje nekatere v risanjih bolj izurjene učence tudi v rezbarstvu.

Amerikanski vzorni vinograd krške meščanske šole se pod marljivim in spretnim vodstvom učitelja dr. Romiha prav lepo razvija, tako, da bode že letos tretjina 85 arov obsegajočega vinograda obdelana in z ameriškimi trtami zasajena. Pretekli teden so bili tudi tu trije izkušeni vinogradniki iz Bizeljskega, ki so učili meščanske učence ameriškane trte z našimi požlahnitii. Na Bizeljskem so se te poskušnje dobro obnesle in so lansko leto že pridelali par sto hektolitrov vina na ameriškanih trtah.

Analfabeti v Avstriji. Pri zadnjem štetju so našli, da 24 odstotkov vsega prebivalstva ne zna ne čitati ne brati. Po glavnih mestih so ti odstotki zelo različni. V Bregencju je namreč le 1% analfabetov, v Inomostu in v Pragi pa že 2%, na Dunaji 5%, v Gradu 9-43%, v Celoveu 10-12%, v Ljubljani 16-42%, v Trstu 19-14%, v Lvovu 35-7%, v Černovicah 52-33% in v Zadru celo 58-68%. Vidi se toraj, da je na vsodu in jugu monarhije še strahovito mnogo analfabetov.

Velikanoč v tem stoletju bode l. 1893. dne 2. mal. travna, l. 1894. dne 25. sušca, l. 1895. dne 18. mal. travna, l. 1896. dne 5. mal. travna, l. 1897. dne 18. mal. travna, l. 1898. dne 10. mal. travna, l. 1899. dne 2. mal. travna in l. 1900. dne 15. mal. travna.

Holubova razstava v Pragi. Slavni afriški potovalec bode privedel to leto razstavo svojih zanimivih zbirk v Pragi in sicer v gorenjih prostorih bivše deželne razstave. Deželni odbor in mestni zastop gresta slavnemu češkemu rojaku na roke in tudi narod češki se bode gotovo skazal.

K ljudskemu štetju. Civilno prebivalstvo Ljubljanskega mesta se na podlagi najnovejšega štetja in z vštetiimi inoverci po mestnih in predmestnih farah tako razdeli, da šteje stolna fara 3811 duš, Šentjakska 5671, Šentpeterska 7756, Franciškanska 6998 in Trnovska 4088.

Na Francoskem ima vsaka normalka, tako se imenujejo učiteljišča, svojo kovačnico, mizarnico in kemični laboratorij, dalje ima učiteljišče tudi šolski

vrt, knjižnico in vadnico. Učitelji izbirajo se iz ljudskih učiteljev, ki so že dalj časa kot taki delovali in potrebne skušnje usposobljenosti napravili. Za te skušnje določuje naloge naučni minister sam in imenuje tudi izpraševalno komisijo. Istotako se izbirajo nadzorniki. Od 1880. leta imenovanih nadzornikov je bilo več kot polovica ljudskih učiteljev, drugi so bili učitelji na učiteljišcih. Pri ljudskih šolah so tudi hranilnice; 1890. l. so prihranili učenci 13 milijonov frankov.

Podoba Kristofa Kolumba, ki je baje avtentična, ima vojvoda Talleyrand v graščini svoji v Valencyu. Podoba ima podpis: «Hic est effigies Liguri miranda Columbi.» Za njeno pristnost so porok strokovnjaki. Ta slika bode razstavljena pri slavnosti štiri-stoletnice odkritja Amerike, ki se bode praznovala to leto.

Iz šole.* Učitelj obravnava 21. berilo druge čitanke: «Spodobno se obnašaj». V taistem je stavek: «Kadar kdo imeniten pride k tebi v hišo, pozdravi ga ter ponudi mu sedež. Kadar odhaja, spremi ga, in če je zvečer, posveti mu tudi». Ko je vso stvar dobro razložil, hotel se je prepričati, koliko so si otroci zapomnili, pokliče slednjč učenca ter mu pravi:

«Mati in oče sta šla od doma; sam si doma. Pri oknu sediš in vidiš, da pridejo proti hiši po stezi g. župnik. Povej nam Ti sedaj, kaj bi naredil?»

Učenec (po kratkem premisleku): «Skril bi se!»

Učiteljica (med obravnavo necega berila): «Riba živi v vodi. Katere živali še živé v vodi, Tonče?»

Tonče: «Žaba».

Učiteljica: «Kdo mi zna še kaj naštetii? — No, Janezek!»

Janezek: «Majhni otroci.»

Zahvala. Visoki deželni odbor je podaril z odlokom dné 10. vel. travna št. 4165 za napravo ograje pri našem šolskem vrtu znesek 40 gld. iz deželno-kulturnega zaklada. Za to velikodušno podporo izrekata podpisana v imeni krajnega šolskega sveta najtoplejšo zahvalo.

Studenc, dné 18. vel. travna 1892.

Francišek Trošt s. r.

Ivan Gams s. r.

nadučitelj.

predsednik kr. š. sveta.

*) Te in druge odgovore, katere še mislim objaviti čul sem deloma od družih deloma sem jih sam doživel. Prvega mi je pravil g. T. P. v Č., drugEGA pa gdč. T. P. v G. — Pis.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 143

m. š. sv. Na I. in na II. mestni deški petrazrednici v Ljubljani s slovenskim učnim jezikom je stalno popolniti po jedno novoustanovljeno učiteljsko mesto s službenimi prejemki, kakor jih zakon z dné 29. novembra 1890., dež. zak. št. 23., predpisuje mestnim učiteljem v III. plačilni vrsti.

Prošnje za ti dve službi, katere je vlagati predpisanim pótém, prejema do 4. mal. srpana t. l. podpisano šolsko oblastvo.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani

4. roznika 1892.

«Učiteljski Tovariš» izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovskega učiteljskega društva» prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta. Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Poljske ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. — Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.